



SCANPIX

Når man måler børns trivsel, måler man i høj grad også både deres og lærernes forventninger til skoleliv og læring. Det fortæller professor Lars Qvortrup, der leder en stor, landsdækkende måling af folkeskolereformens virkning på elevernes trivsel.

# TRIVSELSMÅLINGER VISER BØRNS FORVENTNINGER



Af MAJ JUNI

**N**år eleverne i 5.U vurderer deres trivsel på en skala fra 1-5 er deres forventninger til skolelivet ganske udslagsgivende for udfaldet. Sofie forestiller sig måske, at det at have mange venner er det samme som at være venner med alle i klassen, mens Malthe synes, det tæller at have én rigtig god ven. Så hvis de begge to har tre venner, vil Malthe ramme en femmer, mens Sofie rammer under middel på trivselsskalaen.

Det er med den forventningsafstemning i bagehovedet, man skal forstå de danske trivselmålinger, forklarer professor Lars Qvortrup, der er leder af Nationalt Center for Skoleforskning (NCS) på DPU, Aarhus Universitet.

”Hvis lægen tager min temperatur, og den er 38.5, så vil den være det, uanset hvad jeg forventer af situationen. Sådan er det ikke, når du spørger børn, om de har mange legekammerater, eller om de synes, det er sjovt i skolegården, eller om de kan lide deres lærer. Svaret vil i høj grad afhænge af, hvilke forventninger der har til det at trives,” siger Lars Qvortrup.

## **Piger trives fagligt bedre end drenge**

Projektet, Lars Qvortrup leder, hedder ’Program for læringsledelse’ (PFL) og er et

fireårigt skoleudviklingsprojekt. Forskerne bag har gennemført to kvantitative kortlægninger med deltagelse af 240 skoler for derefter at skabe de bedste forudsætninger for kompetenceudvikling og for pædagogiske indsatser – bl.a. trivselsindsatser. Sammen med de nationale trivselsmålinger giver kortlægningerne viden om, hvordan det står til med trivslen på de danske skoler. Og resultaterne i de to målinger matcher hinanden. F.eks. står det ret klart i begge undersøgelser, at jo højere uddannelse børns forældre har, jo bedre trives børnene i skolen.

”Det gælder både socialt og fagligt, men især det sidste. Ikke alene klarer eleverne sig gennemsnitligt set dårligere, jo lavere uddannelsesniveau deres forældre har, der er også en sammenhæng mellem børnenes sociale baggrund og den måde, de oplever lærerens anerkendelse og de forventninger, der stilles til dem på,” fortæller Lars Qvortrup.

”PFL-undersøgelsen viser nemlig også, at lærerne – uden overhovedet at være klar over det og uden at have intentioner om det – kommer til at sige, at børn af forældre med længere uddannelse passer bedre til skolen end børn, hvor forældrene har kort uddannelse. Konsekvensen er, at skolen ikke er god nok til at udjævne de forskelle, som skyldes social baggrund, og det, synes jeg, er en interessant og vigtigt information at få,” siger Lars Qvortrup.

Han henviser desuden til, at målingerne klart viser, at pigerne trives bedre fagligt end drengene, mens drengene socialt trives lidt bedre end pigerne. Det giver stof til eftertanke, for måske har vi indrettet en skole, der fagligt svarer bedre til pigernes forventninger om, hvad der er en god skoledag.

”Der er en række ting, vi skal arbejde med. Vi skal indrette vores skole, så den ikke favoriserer piger eller børn, hvis forældre har en høj uddannelse. Det kan vi også se i PFL-projektet, at lærerne er optagede af. Det er vigtigt for mig at understrege, at det for lærerne er vigtigt at undervise og give feedback på en måde, som ikke er farvet af faktorer som f.eks. elevernes køn eller sociale baggrund,” siger Lars Qvortrup.

Han fortæller også, at børn med en anden etnisk baggrund end dansk har en højere faglig trivsel end børn med dansk etnisk baggrund.

”Vi fortolker det sådan, at børn med en anden etnisk baggrund end dansk ikke har så høje forventninger til, hvad der skal ske i klassen. Når læreren møder dem med interesse, blomstrer de i højere grad end de etnisk danske børn,” fortæller han.

## **Ikke et nulsumsspil**

En af de ting, der karakteriserer de skoler, hvor den faglige trivsel er i top, er, at der stilles høje krav og forventninger til eleverne, fortæller Lars Qvortrup. Forklaringen er, at



92 procent af de 80.000 adspurgte skoleelever i Program for Læringsledelses kortlægning trives socialt og kan lide at gå i skole, men 60 procent synes, det er lidt kedeligt.

## KORTLÆGNING: TRIVSEL I GOD FORM

I foråret 2015 gennemførte Program for Læringsledelse med støtte fra A.P. Møller-Fonden tre kortlægninger af trivsel blandt elever, lærere, pædagoger, ledere og forældre. 13 kommuner med ca. 240 skoler, 80.000 elever og knap 10.000 fagprofessionelle deltog. Det svarer til omkring 10 procent af de danske folkeskoler.

Børnene i 0.-3. Klasse blev bedt om at vurdere udsagnet: **"Jeg kan godt lide at gå i skole"** på en skala fra 1 til 4. Deres svar lå i gennemsnit på **3,56**.

Børnene i 4.-10. klasse blev målt på henholdsvis faglig og social trivsel. På en skala fra 1-4 lå deres svar i forhold til den sociale trivsel på **3,67**. For den faglige trivsel lå svaret i gennemsnit på **3,12**.

Næsten 60 % af eleverne i 4.-10 klasse er lidt eller helt enige i udsagnet: **"Jeg synes tit, det er kedeligt i timerne"**.

eleverne trives med at blive mødt med høje, men realistiske forventninger, siger han.

"Faglig trivsel og undervisning er gensidigt afhængige. Det er ikke sådan, at først trives man godt, og så går man i gang med undervisningen. God undervisning er en af de vigtigste forudsætninger for god faglig trivsel. På den måde er trivsel også en didaktisk kategori – man trives ved at få stimulerende og afvekslende undervisning, ved at der er ro i timen, og ved at læreren differentierer undervisningen," siger Lars Qvortrup og pointerer, at trivslen af og til fejlagtigt bliver opfattet som et nulsumsspil.

"Det er ikke sådan, at jo mere vi trives, jo mindre krævende skal undervisningen være. Nej: God og krævende undervisning giver høj faglig trivsel," siger han og tilføjer, at undersøgelserne også viser, at selv om danske børn i det store hele trives godt, så synes de faktisk, det er lidt kedeligt at gå i skole.

Er det et problem, at eleverne keder sig en smule? Det mener Lars Qvortrup i for sig ikke.

"Er det sådan, at børn aldrig må kede sig? Skal vi bare lave så meget afvekslende, varieret undervisning, at de slet ikke synes, det er kedeligt? Et rimeligt pædagogisk svar er, at noget undervisning er kedelig. Du kan

ikke bare lære multiplikationstabellerne uden træning og gentagelse. Jeg kan godt selv huske de stærke verber i tysk – nogle gange er der noget, man skal arbejde med. Men det skal være velbegrunderet – så man får en forståelse af, hvorfor man arbejder, som man gør," siger Lars Qvortrup.

### Målinger giver god indsigt

Lars Qvortrup vurderer, at de nationale trivselsmålinger, som blev indført med skolereformen i 2014, er bredt sammensat og præsenterer nogle retvisende kategorier.

"Eleverne bliver f.eks. spurgt, om de indgår i sociale fællesskaber, om de har tillid til sig selv, om de har gode oplevelser, og om de møder anerkendelse i skolen fra lærerne og kammeraterne og så videre. Det giver god indsigt i, hvordan børn trives," siger Lars Qvortrup og pointerer, at det afgørende er, at målingerne designes, så det, forskerne spørger om, svarer til elevernes oplevelse af trivsel.

"Vi er i høj grad lydhøre over for lærerens og skoleelevernes forestillinger og idéer om, hvad det vil sige at trives," siger Lars Qvortrup.

Selvom det kan diskuteres, hvordan man bedst måler trivsel, og hvordan resultaterne

»Det er ikke sådan,  
at jo mere vi trives, jo  
mindre krævende skal  
undervisningen være.  
Nej: God og krævende  
undervisning giver  
høj faglig trivsel.«

Lars Qvortrup

skal bruges, så er det afgørende, at der bliver målt på trivslen, mener Lars Qvortrup.

”En skole, hvor børn ikke trives, er ikke en god skole.”

Han fortæller også, at børns udsagn om trivsel er meget forskellige fra skole til skole.

”En trivselsmåling er et barometer for tilstanden på en skole. Det er nyttigt i forhold til at udbrede best practice og give skoler og kommuner mulighed for at lære af hinanden. Målingerne er blevet til ud fra en præmis om, at skolen skal organiseres, undervisningen tilrettelægges og skoledagen gennemføres sådan, at man når høje trivselsresultater.”

Lars Qvortrup fremhæver også det positive i, at der er kommet stor opmærksomhed på, hvordan børn har det i skolen. Det kan godt være, trivsel nærmest har karakter af et buzz word i dag, men man skal ikke mange generationer tilbage, før interessen for børns ve og vel i skolen ikke var nær så stor.

”Jeg oplever ikke, at der er nogen, der punkter dem for, at de skal trives. De har selv et stort ord at skulle have sagt, og trivselsmålinger er udtryk for, om de synes det, der foregår i skolen, er okay eller ej.” ■

**Læs mere:** Det ved vi om professionelle læringsfællesskaber, Qvortrup, L. (Dafolo, 2016). Læringsrapport 2015, Qvortrup, L., Egelund, N. og Nordahl, T. (Aalborg Universitetsforlag, 2017)



Se **videointerview** med Lars Qvortrup om trivselsmålinger.



**LARS QVORTRUP** er professor på DPU, Aarhus Universitet og leder af Nationalt Center for Skoleforskning (NCS). Han leder også 'Program for Læringsledelse' og forsker blandt andet i læring og ledelse i skoler og dagtilbud.